

‘નિયમસાર’ ૨૩૦-કળશ.

તત્ત્વેષુ જૈનમુનિનાથમુખારવિદ-
વ્યક્તેષુ ભવ્યજનતાભવઘાતકેષુ ।
ત્યક્ત્વા દુરાગ્રહમમું જિનયોગિનાથઃ
સાક્ષાદ્યુનક્તિ નિજભાવમયં સ યોગઃ ॥૨૩૦॥

શ્લોકાર્થ :- ‘આ દુરાગ્રહને (–ઉપરોક્ત વિપરીત અભિનિવેશને) છોડીને,...’ વીતરાગ મુનિઓએ જે ભાવ કદ્યા એના સિવાય કહેનારનો આગ્રહ છોડી દઈને. જૈન મુનિનાથ દિગંબર સંત કેવળીના કેડાયતો, એણે જે કહ્યું એનાથી વિરુદ્ધ કહેનારનો આગ્રહ છોડી દેવો. જરી ઝીણું પડે. આમાં તો શ્વેતાંબર અને સ્થાનકવાસી એ કોઈ જૈન નથી. અજૈન છે. કારણ કે જૈનની જે શૈલી દેવ-ગુરુ-ધર્મની બધી બદલી નાખી. એટલે એને ‘મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક’માં ‘ટોડરમલે’ અન્યમતમાં નાખ્યા છે. અને ‘અષ્ટપાહુડ’માં ‘કુંદકુંદાર્યાર્ય’ ‘નગ્ગે મોખો ભણિયો સેસા ઉમ્મગ્ગા’ નગ્ગ મુનિઓને આત્મજ્ઞાન સહિત છે તેને મુક્તિ છે, એ સિવાય બધા ઉન્માર્ગ છે. એમ ‘કુંદકુંદાર્યાર્ય’ ‘અષ્ટપાહુડ’માં ‘નગ્ગે મોખો ભણિયો’ નગ્ગને મુક્તિ છે. બાકી બધા ઉન્માર્ગ છે. ‘શાંતિભાઈ’! ક્યાંય સાંભળ્યું નહોતું ત્યાં. ‘બિહાર’માં ભાષણ કરતા ત્યાં. ... આહાહા...! અહીં શબ્દ શું છે?

જૈન મુનિનાથોના. આહાહા...! જૈન મુનિનાથ ‘કુંદકુંદાર્યાર્ય’, ‘અમૃતચંદ્રાર્યાર્ય’ આદિ. એના મુખારવિદથી નીકળેલી વાણી. આહાહા...! અન્યને છોડી દઈને જૈન મુનિઓના નાથ, ગણધરદેવ આદિ જૈન મુનિઓના નાથ. આહાહા...! એના મુખારવિદથી પ્રગટ થયેલી. મુખરૂપી કમળ. આહાહા...! દિગંબર સંતો પરંપરાના કેવળીના કેડાયતો, સનાતન સત્ના આરાધક, સનાતન સત્ના સેવક, એના કહેલા. આહાહા...! એના મુખારવિદથી પ્રગટ થયેલ. એ સિવાય બીજા કહેલાઓ નહિ. આહાહા...! આવી વાત છે, ભાઈ! બધા એમ કહે કે અમારું સાચું છે. ભાઈ! તું વિચાર કર તું. આ તો અનાદિ સનાતન ...

ભગવાન મહાવિદેહમાં વિચરે છે ત્યાં આ માર્ગ ચાલે છે. એ માર્ગ આ છે. ‘કુંદકુંદાર્યાર્ય’ મહાવિદેહમાંથી જઈને આવ્યા એમણે પછી આ બધા શાસ્ત્ર બનાવ્યા. એમાં આ શાસ્ત્ર તો

પોતાના માટે બનાવ્યું. એમાં આ નાખ્યું. જિનનાથોના મુખારવિંદથી નીકળેલી વાણી, એના તત્ત્વોને શ્રદ્ધ. 'દેવીલાલજી'!

મુમુક્ષુ :- ... ૧૩૯ ગાથા રહી ગઈ. કાલે એ હતા નહિ. કાલે ચાલી ગઈ.

ઉત્તર :- ચાલી ગઈ છે. આવ્યું હતું. પરમ જિનયોગીશ્વર... આવી ગઈ ગાથા. અહીં તો એનો કળશ કીધો હવે.

મુનિ દિગંબર સંત ભાવલિંગી અને દ્રવ્યે નગ્ન, એના મુખારવિંદથી નીકળેલી વાણી, એ સિવાય કોઈની વાણી વીતરાગની વાણી નથી. આહાહા...! 'જૈનમુનિનાથોના (-ગણધરદેવાદિક જૈનમુનિનાથોના) મુખારવિંદથી પ્રગટ થયેલાં,...' આહાહા...! ગણધરોના મુખથી નીકળેલી. આહાહા...! આ ટીકા કરનાર પણ એમ કહે છે. ટીકા કરનાર તો મુનિ છે. છતાં કહે છે કે આ ટીકા.. પહેલો કળશ આવી ગયો. આ ટીકા કરનાર અમે તે મંદબુદ્ધિ કોણ? એ ટીકા તો ગણધરદેવથી ચાલી આવી છે. પહેલા કળશોમાં લખાણ છે. આહાહા...! ગણધરદેવ, તીર્થંકરદેવ ... ત્યારથી આની આ ટીકા ચાલી આવી છે. પોતે મુનિરાજ કહે છે, અમે તે મંદબુદ્ધિ કોણ? છે?

પાંચમો. 'ગુણના ધરનાર ગણધરોથી...' આહાહા...! કેવી સંધી કરે છે! છે? પહેલા શરૂઆતનો પાંચમો બોલ. 'ગુણના ધરનાર ગણધરોથી રચાયેલા અને શ્રુતધરોની...' આહાહા...! અને શ્રુતજ્ઞાની જે પછી થયા એની 'પરંપરાથી સારી રીતે...' એની પરંપરા... આહાહા...! એને પણ સારી રીતે 'વ્યક્ત કરાયેલા...' આ 'નિયમસાર'ના અર્થો. 'આ પરમાગમના અર્થસમૂહનું કથન...' આ પરમાગમ છે. એના અર્થનું 'કથન કરવાને અમે મંદબુદ્ધિ તે કોણ?' આહાહા...! મુનિરાજ એમ કહે છે. 'અમે મંદબુદ્ધિ તે કોણ?' ગણધરોથી ચાલી આવી આ ટીકા છે. મારા ઘરનું કાંઈ આમાં નથી. આહાહા...! કઠણ વાત ભારે.

'જૈનમુનિનાથોના (-ગણધરદેવાદિક જૈનમુનિનાથોના) મુખારવિંદથી પ્રગટ થયેલાં, ભવ્ય જનોના ભવોનો નાશ કરનારાં...' પાછી વાત એવી છે કે એ વાણીમાં એવું છે કે ભવનો નાશ થઈ જાય. ભવ રહે નહિ એવી એ વાણી છે. ચૈતન્યતત્ત્વને બતાવનાર અને ભવના અભાવ બતાવનાર. આહાહા...! જેમાં ભવ ને ભવનો ભાવ નથી એવા તત્ત્વને બતાવનાર. મુખારવિંદથી નીકળેલી ભવિના ભવના ઘાત કરનારા. આહાહા...! ભવ્યજનોના, ભવ્ય જનોના. લાયકજીવ. આહાહા...! અભવી તો કાંઈ...

'ભવ્ય જનોના ભવોનો નાશ કરનારાં...' આહાહા...! આ તત્ત્વ .. એ ભવ્યજનોના ભવનો નાશ કરનાર તત્ત્વ છે. એ 'તત્ત્વોમાં જે જિનયોગીનાથ...' આહાહા...! ('જૈન મુનિવર) નિજ ભાવને સાક્ષાત્ જોડે છે,...' આહાહા...! નિજભાવ વીતરાગી પરિણતિને વીતરાગી ત્રિકાળી સ્વભાવ સાથે જોડે છે. આહાહા...! એ ગણધરોના મુખમાંથી આ નીકળ્યું. અને શ્રુતના ધરનારા પરંપરાથી સંતો આ કહેતા આવ્યા છે. ઓહું, અધિક, વિપરીત બધું કાઢી નાખીને. આહાહા...!

એવી એ વાણી છે કહે છે કે 'નિજ ભાવને સાક્ષાત્ જોડે છે,...' ભવ્યજનોના ભવનો નાશ કરનારા તત્ત્વો છે. આહાહા..!

લાયક જીવ જે છે એને આ વીતરાગ વાણી આવી મળે, એને એ તત્ત્વોમાં ભવોના ભવનો નાશ કરનારા તત્ત્વો છે. આહાહા..! આ તત્ત્વો જેને બેસે, ગણધરના મુખથી નીકળેલી, ટીકા પણ એમનાથી કરેલી ચાલી આવે છે. આહાહા..! આ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ, એ જે વાત ભવ્યજીવને બેસે એના ભવનો નાશ થઈ જાય. આહાહા..! છે? 'ભવ્ય જનોના ભવોનો નાશ કરનારાં...' પાઠમાં છે ને? 'ભવ્યજનતાભવઘાતકેષુ'. આહાહા..! ભવ્યજન... છે? 'ભવ્યજનતાભવઘાતકેષુ'. ભવ્યજનના ભવના ઘાત કરનારી આ વાણી છે. આહાહા..! ભવ ઉત્પન્ન કરે એ આ વાણી નથી. આહાહા..!

'જે જિનયોગીનાથ...' મુનિને ઉદ્દેશીને વાત કરી છે. ('જૈન મુનિવર) નિજ ભાવને...' પોતાના વીતરાગી ભાવને, પર્યાયને, પ્રગટ પર્યાય જે વીતરાગી એને 'સાક્ષાત્ જોડે છે,...' દ્રવ્ય સાથે જોડે છે. આહાહા..! અલૌકિક! આ દયા પાળવી, વ્રત પાળવા, ભક્તિ કરવી, આ કરવું એ વાત ક્યાંય નથી આમાં. આહાહા..! ભવ્યજીવના ભવને ઘાત કરનારી અને તે મુખારવિંદ ગણધરના મુખથી નીકળેલી એ વાણી ભવ્યજીવના ઘાત કરનારી છે. આહાહા..! જેમાંથી ભવનો ઘાત થઈ જાય. ભવ રહે નહિ. આહાહા..! એને માનનારને શંકા પડે નહિ. વીતરાગના કહેલા તત્ત્વો માનનારને સંદેહ રહે નહિ. ભવભ્રમણનો સંદેહ રહે નહિ. આહાહા..!

હવે ઓલી બાઈ એમ કહે છે કે, ભાઈ! આપણે અભવિ છીએ કે કાળલબ્ધિ પાકી છે એ આપણે તો જાણતા નથી. અર..ર..! એનું ચાલે છે મોટું ૨૫-૨૫ લાખના મકાન કર્યાં. જંબુદ્વિપ કર્યો, અહીં હસ્તિનાપુરમાં મેરુ પર્વત (બનાવ્યો). માણસને તો બહુ ઘણું થાય. આહાહા..! એ એમ કહે કે આપણે અભવિ છીએ કે કાળલબ્ધિ પાકી એ ભગવાન જાણે. અરે..! પ્રભુ! આહાહા..!

અહીંયાં તો વીતરાગની વાણીએ તત્ત્વો કહ્યાં એ જેને અંદર બેઠા એના ભવના ઘાત કરનારા છે. આહાહા..! એને ભવ રહે જ નહિ. આહાહા..! અને જેને ભવની શંકા રહે એને તત્ત્વો બેઠા નથી. આહાહા..! જીવતત્ત્વ આદિ રાગથી ભિન્ન ભગવાન... આહાહા..! પોતાની પર્યાયથી સહિત, પોતાની પર્યાય પરથી નહિ અને પોતાની પર્યાય વિનાનો નહિ. આહાહા..! એવું જે તત્ત્વ ભગવાને કહ્યું, એ વાત જેને અંદર બેઠી એ ભવ્યજીવના ભવનો ઘાત કરનારી છે. આહાહા..! અભવિ છું કે નહિ એ તો પ્રશ્ન જ અહીં નથી. હું અભવિ છું કે અનંત સંસારી છું એ પ્રશ્ન જ અહીં નથી. આહાહા..!

આ તત્ત્વો, ભગવાન ત્રણલોકના નાથ, એના શ્રીમુખે નીકળેલી વાણી ગણધરોની, શ્રુતધરોની પરંપરાથી ચાલી આવી છે. એ તત્ત્વો જેને બેસે એ ભવ્યજીવના ભવનો તો ઘાત જ થાય. એને અનંતભવ ન રહે, એ અભવિ છે એ રહે નહિ, પણ એને અનંત ભવ

ન રહે. આહાહા...! કેટલી મીઠી વાણી! અને ટીકા કરનાર કહે છે કે એ તો ગણધરોથી ચાલી આવેલી છે. ગૌતમસ્વામી એના ગણધરોથી આ ટીકા ચાલી આવી છે. આહાહા...! આ તત્ત્વ જેને બેસે, ત્રણલોકના નાથ એના જે ગણધર, એનાથી રચાયેલી વાણી... આહાહા...! એના કહેલા તત્ત્વો જેના અંતરમાં બેસે એના ભવનો ઘાત થઈ જાય. એને અનંતકાળમાં મુક્તિ થઈ જાય. આહાહા...! છે કે નહિ? આહાહા...!

ભગવાને દીઠું હશે તે દિ' થાશે. ભગવાને દીઠું હશે તે થશે. અને કમબદ્ધમાં જ્યારે આવશે ત્યારે ભવ નહીં રહે. એ વાત ન કરી. એ જેને બેસે એને કમબદ્ધ પણ આવી ગયું અને ભગવાને દીઠું એ પણ આવી ગયું. હવે સમજાણું કાંઈ? આહાહા...! આ તત્ત્વો જેને બેઠા, ભગવાને કહેલા તત્ત્વો, દિગંબર સંતોએ કહેલા તત્ત્વો એ જેને બેઠા એને કમબદ્ધમાં એ જ આવ્યું હોય અને ભગવાને એ જ દીઠું હોય. તેને ભવ હવે નથી. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? શું કહ્યું ઈ?

મુમુક્ષુ :- એને ભવ જ નથી.

ઉત્તર :- આ તત્ત્વો બેઠા એને (ભવ નથી). તમે કમબદ્ધ કહો કે એક દ્રવ્ય બીજા દ્રવ્યને અડે નહિ એમ કહો અને છે એમ. પણ આ એ તત્ત્વ જેને બેઠા... આહાહા...! અને ભગવાને દીઠું તે દિ' તેના ભવનો અભાવ થાય એ વ્યવહારથી. એ પણ ત્યારે એને બેસે કે એ તત્ત્વો બેઠા ત્યારે બધી વાત એને બેસી ગઈ. ભગવાને દીઠું છે એ કમબદ્ધમાં થયું, એક દ્રવ્ય બીજા દ્રવ્યને અડતું નથી એ પણ થયું, મારી પર્યાય મને સ્પર્શે ત્યારે ભવનો ઘાત થયો. આહાહા...! મારી પર્યાય મારા દ્રવ્યને સ્પર્શે ત્યારે ભવનો ઘાત થયો. આહાહા...! બહુ વાતું...

ગણધરોએ મુનિનાથે કહેલા તત્ત્વો... આહાહા...! એ તત્ત્વો જેને બેઠા આહાહા...! અને એ સિવાયના બીજા આગ્રહ છોડી દીધા એને ભવનો નાશ કરનારા તત્ત્વોમાં 'જે જિનયોગીનાથ (જૈન મુનિવર) નિજ ભાવને સાક્ષાત્ જોડે છે,...' ધારણામાં નહિ, કલ્પનામાં નહિ. પોતાની નિર્મળ પર્યાયને દ્રવ્ય સાથે જોડે છે 'તેનો એ નિજ ભાવ તે યોગ છે.' તેનો એ નિજ ભાવ તે યોગ એટલે ધર્મ છે. આહાહા...! એક કળશમાં કેટલું કહ્યું! આહાહા...! તીર્થંકરો અને ગણધરો, એના મુખથી નીકળેલા તત્ત્વો, એ જેને બેઠા એને કમબદ્ધ આવી ગયું, ભગવાને પણ એમ દીઠું હતું એમ આવી ગયું અને એને ભવનો ઘાત થઈ ગયો. એને ભવ હોય નહિ હવે. આહાહા...!

ઓલા કહે કે આપણને ખબર પડે નહિ. મુનિને શુભયોગ જ હોય. એમ વળી ઓલા એક છે. કેવા? 'શ્રુતસાગર'. શાંતિસાગરના કેડાયત. એના પદે આવ્યા છે, ધર્મસાગર. અને આ ભણેલ છે. એને પદવી ન આવી. એ એમ કહે છે કે અત્યારે શુભયોગ જ હોય. અરે...રે...! ત્યારે આ તત્ત્વોમાં ભવના ઘાતવાળો ભાવ તો અત્યારે નથી એનો અર્થ એ થયો. અહીં તો આચાર્ય પોકાર કરે છે. આહાહા...! 'દેવીલાલજી'! છે એમ?

પંચમકાળમાં પણ નિર્ગ્રંથ મુનિ ગણધરો, એની પરંપરાએ, સૂત્રની પરંપરાએ આવેલા તત્ત્વો, એ તત્ત્વો જેને બેઠા એને ક્રમબદ્ધમાં ભવનો ઘાત થવાનો કાળ પણ આવી ગયો, ભગવાને દીઠું એ પણ આવી ગયું અને તેને ભવ હોય નહિ, અલ્પકાળમાં મુક્તિ હોય. આહાહા...! આવી વાત છે. વાદવિવાદે પાર પડે નહિ. વસ્તુ તત્ત્વ જે ભગવાનના મુખેથી નીકળેલી વાણી અને ગણધરો.. એમણે કહેલા તત્ત્વો જે સ્વરૂપે છે તે સ્વરૂપે અંતર બેઠા... આહાહા...! એ તત્ત્વમાં ભવ અને ભવનો ભાવ હોય જ નહિ. તેથી તે તત્ત્વ બેઠા તેને ભવનો ઘાત કરી નાખે. આહાહા...! બહુ સરસ વાત આવી. આહાહા...! એને શંકા રહેતી નથી કે આ તત્ત્વો મને બેઠા. મારે ભવ હશે? એ શંકા એને રહેતી નથી. એ શંકા જેને રહે એને એ તત્ત્વો બેઠા નથી. આહાહા...! સમજાણું? એવો જે નિજભાવ તે યોગ છે. આહાહા...!

ગાથા-૧૪૦

उसहादिजिणवरिंदा एवं कारुण जोगवरभक्तिं ।

णिव्वुदिसुहमावण्णा तम्हा धरु जोगवरभक्तिं ॥१४०॥

वृषभादिजिनवरेन्द्रा एवं कृत्वा योगवरभक्तिम् ।

निर्वृत्तिसुखमापन्नास्तस्माद्धारय योगवरभक्तिम् ॥१४०॥

भक्त्यधिकारोपसंहारोपन्यासोयम् ।

अस्मिन् भारते वर्षे पुरा किल श्रीनाभेयादिश्रीवर्धमानचरमाः चतुर्विंशतितीर्थकरपरमदेवाः सर्वज्ञवीतरागाः त्रिभुवनवर्तिकीर्तयो महादेवाधिदेवाः परमेश्वराः सर्वे एवमुक्तप्रकारस्वात्मसंबन्धिनीं शुद्धनिश्चययोगवरभक्तिं कृत्वा परमनिर्वाणवधूटिकापीवरस्तनभरगाढोपगूढनिर्भरानंदपरम-सुधारसपूरपरितृप्तसर्वात्मप्रदेशा जाताः, ततो यूयं महाजनाः स्फुटितभव्यत्वगुणास्तां स्वात्मार्थपरमवीतरागसुखप्रदां योगभक्तिं कुरुतेति ।

વૃષભાદિ જિનવર એ રીતે કરી શ્રેષ્ઠ ભક્તિ યોગની,

શિવશૌખ્ય પામ્યા; તેથી કર તું ભક્તિ ઉત્તમ યોગની. ૧૪૦.

અન્વયાર્થ :- [વૃષભાદિજિનવરેન્દ્રાઃ] વૃષભાદિ જિનવરેન્દ્રો [એવમ્] એ રીતે [યોગવરભક્તિમ્] યોગની ઉત્તમ ભક્તિ [કૃત્વા] કરીને [નિર્વૃત્તિસુખમ્] નિર્વૃત્તિસુખને [આપન્નાઃ] પામ્યા; [તસ્માત્] તેથી [યોગવરભક્તિમ્] યોગની ઉત્તમ ભક્તિને [ધારય] તું ધારણ કર.

ટીકા :- આ, ભક્તિ અધિકારના ઉપસંહારનું કથન છે.

આ ભારતવર્ષમાં પૂર્વે શ્રી નાભિપુત્રથી માંડીને શ્રી વર્ધમાન સુધીના ચોવીશ તીર્થંકર પરમદેવો—સર્વજ્ઞવીતરાગ, ત્રિલોકવર્તી કીર્તિવાળા મહાદેવાધિદેવ પરમેશ્વરો—બધા, યથોક્ત પ્રકારે નિજ આત્મા સાથે સંબંધ રાખનારી શુદ્ધનિશ્ચયયોગની ઉત્તમ ભક્તિ કરીને, પરમનિર્વાણવધૂના અતિ પુષ્ટ સ્તનના ગાઢ આલિંગનથી સર્વ આત્મપ્રદેશે અત્યંત-આનંદરૂપી પરમસુધારસના પૂરથી પરિતૃપ્ત થયા; માટે 'સ્ફુટિતભવ્યત્વગુણવાળા હે મહારજનો! તમે નિજ આત્માને પરમ વીતરાગ સુખની દેનારી એવી તે યોગભક્તિ કરો.

ગાથા-૧૪૦ ઉપર પ્રવચન

૧૪૦. આહાહા...! 'કુંદકુંદાચાર્ય' પોકારે છે કે આ વાત તો 'ઋષભદેવ' ભગવાનથી અત્યાર સુધી બધા આ આરાધીને મુક્તિ પામ્યા છે. 'સહાદિજિગવરિંદા એવં કારુણ જોગવરભત્તિ' આવા જોગ એટલે આત્માને જોડાણ કરીને. વ્યવહારરત્નત્રયથી થાય એમ નથી. વ્યવહારરત્નત્રય તો પરમાં જોડાણ છે. આહાહા...!

સહાદિજિગવરિંદા એવં કારુણ જોગવરભત્તિ ।

ગિવ્વુદિસુહમાવણ્ણા તમ્હા ધરુ જોગવરભત્તિ । ૧૪૦ ।।

નીચે હરિગીત.

વૃષભાદિ જિનવર એ રીતે કરી શ્રેષ્ઠ ભક્તિ યોગની,

શિવસૌખ્ય પામ્યા; તેથી કર તું ભક્તિ ઉત્તમ યોગની. ૧૪૦.

આ ભક્તિ, હોં! શ્રેષ્ઠ ભક્તિ આત્માની. ભગવાનની ભક્તિ નહિ એમ કહે છે. આહાહા...! તેમ વ્યવહારરત્નત્રયથી ભવનો ઘાત થાય એ ના પાડી. આહાહા...! અરે..રે...! આવી વીતરાગની વાણી! પરમાત્માના વિરહ પડ્યા, છતાં એની વાણી ભવના ઘાત કરનારી એ વાણી જેને બેસે તેને. એ ભાવ રહી ગયા છે. આહાહા...! સમજાય છે કાંઈ? આહાહા...! કેવળી અને તીર્થંકર અને ગણધરો, કેવળજ્ઞાનીઓની ઉત્પત્તિના પણ આ કાળમાં વિરહ પડ્યા. કોઈ અવધિજ્ઞાની, મન:પર્યયજ્ઞાની રહ્યા નહિ. દેવો આવીને કોઈ વાદ કરતા નથી કે તમે આમ છો. આહાહા...! એવા કાળમાં જેને ગણધરોએ કહેલા અને સૂત્ર પરંપરાએ આચાર્યથી આવેલા એ તો અહીં દિગંબરમાં આવેલા છે. બીજે આવી પરંપરા ક્યાંય નથી. આહાહા...! એક વાર કાંઈક વાત આવી હતી. 'અમરચંદ' મુનિ નથી? 'અમરચંદ'. એણે કહ્યું હતું કે આ સૂત્રો છે એ આચાર્યના કરેલા છે. ખોટા છે એમ ન કહી શકે. એ તો એની માન્યતા.

૧ સ્ફુટિત = પ્રકટિત; પ્રગટ થયેલ; પ્રગટ.

આચાર્યોના કરેલા છે એમ કહે. ભાઈ 'ચંદુભાઈ' કહેતા. નહિ? આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- અમરભારતી છાપામાં આવ્યું હતું.

ઉત્તર :- આવ્યું હતું?

મુમુક્ષુ :- પૂરેપૂરું લખ્યું હતું કે આમાં .. ઘણું થયેલું છે. કેટલાક .. ગાથાઓ આમાં નાખેલી.

ઉત્તર :- આચાર્યના કરેલા તે કયા આચાર્યના? જૈન પરંપરાના જે આચાર્ય એ આચાર્ય નહિ. આહાહા..! કારણ કે એ પરંપરાના આચાર્ય પ્રમાણે તો આ વાત મળતી નથી. આહાહા..! એથી અહીં કહે છે... આહાહા..! ગજબ કર્યો છે ને!

હવે આ ૧૪૦.

**વૃષભાદિ જિનવર એ રીતે કરી શ્રેષ્ઠ ભક્તિ યોગની,
શિવસૌખ્ય પામ્યા; તેથી કર તું ભક્તિ ઉત્તમ યોગની. ૧૪૦.**

પંચમઆરાના શિષ્યને, 'ઋષભ' આદિ ભગવાને જે કરેલું એ પંચમઆરાના શિષ્યને કહે છે કે તું પણ કર. આહાહા..! આ પંચમકાળ છે, હલકો કાળ છે માટે ભગવાને કરેલું અને કહેલું એ વાત તને નહિ બેસે એમ નથી કહ્યું, પ્રભુ! આહાહા..! અહીં તો એમ કહ્યું પ્રભુ! તીર્થંકર 'ઋષભદેવ' ભગવાનથી માંડીને ચોવીસ તીર્થંકરો અને એના ગણધરો અને એના સંતો, એને જે પરંપરા વાણી આવી અને એમણે સાંભળીને ભવના ઘાત કર્યા, હે શિષ્ય! તેને તું જાણ. પંચમઆરાના શ્રોતા છે. આહાહા..! અપ્રતિબુદ્ધ છે. 'સમયસાર'માં આવે છે. એને એમ કહે છે કે, હે ભાઈ! તું જો ભગવાને કહેલા તત્ત્વોને બેસાડ તો ભવનો ઘાત તને આ ભવમાં અહીંયાં થાશે. પાંચમા આરામાં જીવ છે ને ભગવાનનો વિરહ છે માટે ભવનો ઘાત ન થાય એમ માનીશ નહિ, બાપા! આહાહા..! ગજબ કામ કર્યું છે ને! 'ઋષભદેવ' ભગવાને કર્યું એ શિષ્યને કહે છે કે તું કર. આહાહા..! કેમકે માર્ગ ત્રણેય કાળમાં (એક જ છે). 'એક હોય ત્રણકાળમાં પરમાર્થનો પંથ.' જે 'ઋષભદેવ' ભગવાને અસંખ્ય અબજ વર્ષ પહેલા કરેલું એ શિષ્યને કહે છે કે એણે કર્યું એવું તું કર. એણે કર્યું એવું તું કર. આહાહા..! છે?

'ટીકા :- આ, ભક્તિ અધિકારના ઉપસંહારનું કથન છે. આ ભારતવર્ષમાં...' આ ભારતવર્ષમાં 'પૂર્વે શ્રી નાભિપુત્રથી માંડીને શ્રી વર્ધમાન સુધીના ચોવીસ તીર્થંકર પરમદેવો ' આહાહા..! એના વિશેષણ તો જુઓ હવે. એમની પરંપરાએ આવેલી વાણી એમ કહે છે. વિશેષણ તો જુઓ એમના! એ 'ચોવીસ તીર્થંકર પરમદેવો-સર્વજીવિતરાગ, ત્રિલોકવર્તી કીર્તિવાળા...' આહાહા..! 'મહાદેવાધિદેવ પરમેશ્વરો—' આહાહા..! આટલા તો વિશેષણ આપ્યા. પંચમઆરાના શિષ્યને (કહે છે), આવા પરમાત્મા થઈ ગયા એણે કર્યું એવું તું કર, પ્રભુ!

આહાહા...! પાંચમા આરામાં થઈ ન શકે એમ નથી કહ્યું. આહાહા...!

‘આ ભારતવર્ષમાં પૂર્વે શ્રી નાભિપુત્રથી માંડીને...’ ‘ઋષભદેવ’ ભગવાનથી માંડીને ‘શ્રી વર્ધમાન સુધીના ચોવીશ તીર્થંકર-પરમદેવો-સર્વજીવિતરાગ,...’ આહાહા...! પરમદેવ તો કહ્યા, પણ સર્વજીવિતરાગ ‘ત્રિલોકવર્તી કીર્તિવાળા...’ ત્રણલોકમાં જેની કીર્તિ વ્યાપી છે. આહાહા...! મહાદેવાધિદેવ છે એ. મહાદેવાધિદેવ છે. એ પરમેશ્વરો છે. આહાહા...! એ ‘બધા, યથોક્ત પ્રકારે નિજ આત્મા સાથે સંબંધ રાખનારી...’ યથોક્ત એટલે આમાં કહેવાય ગયું છે એ ‘પ્રકારે નિજ આત્મા સાથે...’ આહાહા...! પરમાત્મા અને વીતરાગની ભક્તિ આવે પણ એ તો શુભભાવ છે. એ કોઈ મુક્તિનું કારણ નથી. આહાહા...! તેથી ન આવે એમ પણ નથી. મુક્તિનું કારણ નથી, બંધનું કારણ છે માટે ન આવે (એમ નથી). ગણધરોને પણ શુભભાવ આવે. આહાહા...! છતાં તેની કંઈ કિંમત નહિ.

અહીં તો એ પરમેશ્વરોએ બધાએ યથાયુક્ત. યથા એટલે જેમ આત્માની વાત કહી છે એ ‘પ્રકારે નિજ આત્મા સાથે...’ આહાહા...! ભગવાન પરમાનંદનો નાથ પ્રભુ, પરમપારિણામિક જ્ઞાયકભાવ સર્વાંગે આનંદ અને વીર્યથી ભરેલો, એના વીર્યને માટે પરની જરૂર નથી. એવા વીરથી ભરેલો વીર છે. આહાહા...! એવા ‘આત્મા સાથે સંબંધ રાખનારી...’ એવા આત્મા સાથે સંબંધ રાખનારી ‘શુદ્ધનિશ્ચયયોગની ઉત્તમ ભક્તિ કરીને,...’ આહાહા...!

મૂળ વાત તો એ છે કે આત્માની જેને કિંમત નથી. આત્મા પરમેશ્વર છે. આહાહા...! ભગવાન છે, દેવાધિદેવ છે, ઈશ્વર છે, સંપૂર્ણ જ્ઞાન અને વીતરાગતાથી ભરેલો પદાર્થ છે. આહાહા...! એવા અનંતા અનંતા ગુણોનો સાગર પ્રભુ છે. એવો જે આત્મા... આહાહા...! એની સાથે સંબંધ રાખનારી ‘શુદ્ધનિશ્ચયયોગની ઉત્તમ ભક્તિ કરીને,...’ શુદ્ધનિશ્ચયયોગની અંતરની ઉત્તમ ભક્તિ કરીને,... આહાહા...! ‘પરમનિર્વાણવધૂના અતિ પુષ્ટ સ્તનના ગાઢ આલિંગનથી...’ એટલે જેમકે સ્તન પુષ્ટ હોય છે એમ પર્યાયમાં અનંતા ગુણો વ્યક્ત થઈને પુષ્ટીને પામેલા છે. આહાહા...! એ શક્તિરૂપે, સ્વભાવરૂપે, સત્તારૂપે હતા તે પર્યાયમાં એની પ્રગટ દશા આવી. જેટલા ગુણો છે તેટલી અનંતી પર્યાય બહાર આવી છે. આહાહા...! અનંતી પર્યાય પણ પુષ્ટ થઈને આવી છે. આહાહા...! કોઈ પ્રાણી અનંત પર્યાયની વ્યક્તતા વિનાનો કોઈ કાળે હોઈ શકે નહિ. અનંતી પર્યાયની પ્રગટતા વિનાનો કોઈ પ્રાણી આત્મા ત્રણકાળમાં હોઈ શકે નહિ. એમ આ ભગવાનઆત્મા.. અનંતી પર્યાય તો અમુક અંશે નિગોદને પણ પ્રગટ છે. આહાહા...!

આ તો ‘શુદ્ધનિશ્ચયયોગની ઉત્તમ ભક્તિ કરીને,...’ અંતરમાં એકાગ્ર થઈને આનંદના સાગરને અડીને, સ્પર્શીને... આહાહા...! એનું વેદન કરીને ‘પરમ નિર્વાણવધૂના અતિ પુષ્ટ સ્તનના ગાઢ આલિંગનથી...’ એટલે કે આત્માની પૂર્ણ પર્યાયની પુષ્ટીના આલિંગનથી. પોતાની અનંતી વ્યક્ત પર્યાય, શુદ્ધ પુષ્ટ થઈ નીકળી... આહાહા...! જેવી શુદ્ધ શક્તિરૂપે છે એવી

જ પર્યાય પણ શુદ્ધ પૂર્ણપણે પ્રગટી છે. આહાહા...! એ અનંતી શક્તિ બહાર આવી. અનંતી પર્યાય વિનાનું દ્રવ્ય કોઈ દિ' હોય નહિ. એક પર્યાય નહિ પણ અનંતી પર્યાય. અહીં કહે છે કે અનંતી પર્યાય પુષ્ટ થઈ છે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- 'સર્વ ગુણાંશ તે સમ્યક્ત્વ' આવી ગયું.

ઉત્તર :- અહીં તો પુષ્ટ થઈ ગઈ. જે છે તે પ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ થઈ ગઈ છે. જોડાણ કર્યું ત્યાં એમાં-પર્યાયમાં આવી ગઈ બધી. આહાહા...! આવો ઉપદેશ છે. સાધારણ સંપ્રદાયના આગ્રહીઓને તો આ વાત બેસે નહિ, સાંભળવા મળે નહિ. આ તો એકાંત... આની આ વાત.. આ વાત (કરે છે, એમ કહે છે).

અહીં પોતે મુનિરાજ કહે છે કે 'ઋષુભદેવ' ભગવાન, તીર્થંકરો અને ગણધરોએ અને સંતોએ જે વાત કરી તે યોગને તું તારા આત્મા સાથે અત્યારે પંચમકાળમાં પણ જોડ. એમ ના ન પાડ કે પંચમઆરો છે, હલકો કાળ છે, કેવળીના વિરહ છે, તીર્થંકરના વિરહ છે, એમ રહેવા દે. તારો વિરહ તને નથી, પ્રભુ! આહાહા...! પર્યાયનો વિરહ નથી તને, પ્રભુ! પર્યાય વિનાનું દ્રવ્ય કોઈ દિ' ત્રણકાળમાં હોય નહિ. આહાહા...! એ પર્યાયની આ વાત ચાલે છે. વસ્તુ તો વસ્તુ છે. પણ પરમનિર્વાણ વધૂ-સ્ત્રી, એના અતિ પુષ્ટ સ્તનના ગાઢ આલિંગનથી. પૂર્ણ પર્યાયનો પૂર્ણ અનુભવ, પૂર્ણ પર્યાયનો પૂર્ણ અનુભવ, પૂર્ણ પર્યાયનું પૂર્ણ આલિંગન. આહાહા...! મુનિને શબ્દો ઓછા પડે છે. શું કહેવું? વચનાતીત વાત, વિકત્વાતીત વાત... આહાહા...! એને કઈ રીતે કહેવી? એની મર્યાદા ગણધરો અને સંતોએ કરી એ રીતે કહે છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? આહાહા...!

અંતરની વસ્તુ અખંડાનંદથી ભરેલી પૂર્ણ આનંદ અને શાંતિથી ભરેલું તત્ત્વ, એને સ્પર્શ. એને સ્પર્શતા તને તારી પર્યાયમાં પુષ્ટ, એ બધી પર્યાય પુષ્ટ એટલે પૂરી નીકળશે. આહાહા...! 'ગાઢ આલિંગનથી સર્વ આત્મપ્રદેશે અત્યંત-આનંદરૂપી...' આહાહા...! હવે ક્ષેત્ર લીધું. પહેલી પર્યાય લીધી. પર્યાય પણ એ અસંખ્ય પ્રદેશે બધી પ્રગટ થઈ. કોઈ પ્રદેશ ખાલી નથી. આહાહા...! જૈન સિવાય, વીતરાગ સિવાય અસંખ્ય પ્રદેશ ક્યાંય છે નહિ. આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશ. એનો ઓલો વાંધો ઉઠાવે છે 'વિદ્યાનંદ'. એ એનો અર્થ અખંડ કરે છે, અખંડ છે. પ્રદેશ-બ્રદેશ નહિ. અરે...! પ્રભુ! પણ એને માનનારા નીકળે છે. પ્રભુ! શું થાય? કોઈ દેવ ન મળે, કોઈ અવધિજ્ઞાન ન મળે. આહાહા...! પરોક્ષ જ્ઞાને કામ લેવું. સ્વની અપેક્ષાએ પ્રત્યક્ષ છે પણ આ પરોક્ષ છે ને. અસંખ્ય પ્રદેશ એ કાંઈ પ્રત્યક્ષ દેખાતા નથી. આહાહા...!

'અત્યંત-આનંદરૂપી...' જેને આ ભગવાનઆત્મા પરમેશ્વરે, તીર્થંકરોએ, મુનિઓએ કહ્યો એવો આત્મા દષ્ટિમાં લઈને જે એમાં એકાગ્ર થાય છે તેને બધી પર્યાયો પૂર્ણ-પુષ્ટ-પૂર્ણ પ્રગટ થાય છે. આહાહા...! પૂર્ણ પ્રગટ થઈને અત્યંત આનંદરૂપી... આહાહા...! અત્યંત આનંદ આવે છે ત્યાં. અનંતગુણની પર્યાય પ્રગટ થાય છે, અનંતગુણની અનંતી પર્યાય પ્રગટ થાય

છે. એ બધી પર્યાયમાં અનંતો આનંદ આવે છે. આહાહા...! ‘અત્યંત-આનંદરૂપી પરમસુધારસના પૂરથી...’ આહાહા...! પરમસુધારસ અમૃતનું પૂર વહે છે. આત્મા તો અમૃતનું પૂર વહે છે. પર્યાયમાં પૂર વહે છે, કહે છે. દ્રવ્યમાં તો પૂર ભર્યું છે... આહાહા...! પણ જેમાં એણે એકાગ્રતા કરી એની પર્યાયમાં આનંદના પૂર વહે છે. આહાહા...!

‘પરમસુધારસના પૂરથી...’ પરમસુધારસ એ અમૃત. આહાહા...! જીવના જીવન અમૃત છે. જીવના જીવન ઝેર, રાગ, પુણ્ય-પાપના એ જીવન એના નથી. આહાહા...! જીવનું જીવન શુભ અને અશુભ એ એનું જીવન નથી. આહાહા...! એનું જીવન તો અમૃત જીવન છે. કેમકે અમૃતથી એ ભરેલો છે. આહાહા...! કોઈથી મરે નહિ, કોઈને મારે નહિ, પૂરામાં અધૂરો થાય નહિ. આહાહા...! એવી જેની પર્યાય અનંતી પ્રગટી છે. આહાહા...! પરમસુધારસ. એનો અર્થ એવો થયો પરમ અમૃતરસ. એનું પૂર. આહાહા...! પર્યાયમાં, ડોં! વાત કરે છે. પર્યાયમાં પરમાનંદનું પૂર વહે છે. આહાહા...! ભગવાનઆત્મા અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ, એની સામું જોતાં પર્યાયમાં અનંત આનંદનું પૂર વહે છે, કહે છે. આહાહા...!

આ નદીના મોટા પૂર આવે. બહુ જબરા. અમારે ‘ઉમરાળા’માં મોટી નદી, બહુ જબરી, દરિયા જેવડી. એ જ્યારે બે કાંઠે નદી આવે... દરિયો (લાગે). આ કાંઠેથી ઓલે કાંઠે જવાય નહિ. હોશિયાર ગમે એવો હોય. શું કહેવાય એ? તરવૈયો. સામે શંકરને દેવળે જાવું હોય તો ઘણે આઘેથી જાય ત્યારે ઓલું ખેંચાણ થાય ત્યારે માંડ ત્યાં જઈ શકે. ઓલીકોર ઉપરથી પડે. આહાહા...! આ બધી ખબર છે. ત્યાં અમે હતા ને. સામે જાય. શંકરનું દેવળ સામું છે. કોઈ પૂજા કરવા જાવી હોય. ઘણા દિવસ થઈ ગયા તો એ માણસ જે ઠેકાણે છે એની સામે ન પડે. એનાથી ઘણું છોટે પડે. તો છોટે પડે તો ખેંચાણ કરતાં કરતાં તો માંડ ત્યાં જાય. આહાહા...! આવું જોયેલું છે, ડોં! ત્યાં. આ તો બધી પોણોસો વર્ષ પહેલાની વાત છે. આહાહા...!

‘પરમસુધારસના પૂરથી પરિતૃપ્ત થયા;...’ આહાહા...! એને લઈને પરિતૃપ્ત (થયા). પર્યાયમાં પરિતૃપ્ત. એકલો તૃપ્ત નહિ. પૂરી રીતે, પૂરી રીતે, સર્વ પ્રકારે, સર્વ પ્રકારે, તૃપ્ત-તૃપ્ત થયો. આહાહા...! પંચમઆરાના મુનિરાજો આવી વાતું કરી ગયા. આહાહા...! એને એમ નહિ કે ન થઈ શકે. એમ નથી કહી ગયા, પ્રભુ! આહાહા...! કઠણ છે એમ કહી ગયા. પણ થઈ શકે નહિ એમ નહિ. આહાહા...! એને વાત સાંભળી નથી. અંદર ત્રણલોકનો નાથ દેવાધિદેવ બિરાજે છે. આહાહા...! પરમેશ્વર. જુઓને! કેટલી ઉપમા આપી નહિ? પરમેશ્વર છે. સુધારસના પૂરથી પરિતૃપ્ત થયા. એ જીવો અંદરમાં જોડાણ. આહાહા...! પૂરા જે મુનિઓ થયા એની પર્યાયમાં પૂરી તૃપ્તિ આવી ગઈ. આહાહા...! તૃપ્તિ આવી. તૃપ્તિ વળી નહિ અને તૃપ્તિ બાકી છે એમ નહિ. અતૃપ્તિ થોડી બાકી એમ નહિ. તૃપ્તિ પૂર્ણ થઈ ગઈ. આહાહા...! પરિતૃપ્ત થયાં, પૂર્ણ પરિતૃપ્ત થયાં. આહાહા...!

‘માટે સ્ફુટિતભવ્યત્વગુણવાળા...’ પ્રકટિત; પ્રગટ થયેલ; પ્રગટ.’ એવા ભવ્યત્વગુણવાળા ‘હે મહાજનો!’ આહાહા...! મુનિરાજની વાણી તો જુઓ! ‘માટે સ્ફુટિત...’ પ્રગટ થયેલા ભવ્યત્વગુણની શક્તિની વ્યક્તતા પ્રગટ થયેલા જીવો ‘હે મહાજનો!’ એકવચન નથી લીધું. આહાહા...! મહાજનો લીધું ને? મહાજનો! મહાજનો. આહાહા...! ભવ્યત્વગુણવાળા હે મહાજનો! આહાહા...! પ્રગટ ભવ્યત્વજીવવાળા. ભવ્યત્વ તો છે. એ નહિ. ભવ્યત્વ તો એની શક્તિ અને ત્રિકાળ ગુણ છે. પણ પ્રગટ સ્ફુટિત. આહાહા...! ભવ્યતા બધી સ્ફુટિત બહાર પ્રગટ થઈ ગઈ. પર્યાયમાં ભવ્યતા જેટલા ગુણ છે એની બધી પ્રગટ થઈ ગઈ. આહાહા...! અરે...! આવું સાંભળ્યું પણ નહિ હોય હજી. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- સંભળાવનાર નથી પછી ક્યાંથી સાંભળે?

ઉત્તર :- એવી વાત છે. આહાહા...!

સિદ્ધપણું ઉતાર્યું છે. તું સિદ્ધ છો, પ્રભુ! તારો જીવ સિદ્ધ સમ છે. આહાહા...! ‘સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમજે તે થાય. આહાહા...! ‘શ્રીમદે’ એમ કહ્યું. આહાહા...! સર્વ જીવ સિદ્ધ સમાન છે. પરમાત્માના પુષ્ટ ગુણથી ભરેલા છે. એની દૃષ્ટિ કરતાં પર્યાયમાં પુષ્ટીના પૂર વહે, આનંદના અમૃતના પૂર વહે. આહાહા...! માટે... આહાહા...! હે પ્રગટ ભવ્યત્વગુણવાળા મહાજનો! આહાહા...! ભવ્યત્વશક્તિરૂપે છે એને પ્રગટરૂપે થયેલા હે ભવ્યજીવો! આહાહા...! મુનિરાજની કરુણા તો જુઓ! વિશાળતા તો જુઓ! ન થઈ શકે, અત્યારે પાંચમો આરો છે, આ છે ને અત્યારે આમ પાછા... સાધુ, દિગંબર મુનિ કહીને એમ કહે, શુભયોગ અત્યારે છે, બીજું નથી. અર...ર...! પ્રભુ... પ્રભુ...! પ્રભુ...!

હે પ્રગટ ભવ્યત્વગુણવાળા! ભવ્યશક્તિ પર્યાયમાં પ્રગટ થઈ ગઈ. ભવ્યપણું તો છે પણ પર્યાયમાં પ્રગટ થઈ ગયું છે. એવા હે મહાજનો! આહાહા...! હે મહાજનો! આહાહા...! ગજબ ટીકા! એક એક ગાથાની ટીકા... ઓ...હો...! ‘સમયસાર’થી પણ ચડી જાય છે. આહાહા...! ‘તમે નિજ આત્માને...’ હે મહાજનો! ‘તમે નિજ આત્માને...’ પોતાના આત્માને ‘પરમ વીતરાગ સુખની દેનારી...’ આહાહા...! ‘નિજ આત્માને પરમ વીતરાગ સુખની દેનારી એવી તે યોગભક્તિ કરો.’ આહાહા...! એનું નામ ભક્તિ. આહાહા...! વીતરાગ ‘પરમ વીતરાગ સુખની દેનારી એવી તે યોગભક્તિ કરો.’ આહાહા...! આવા શબ્દો સાંભળવા મળવા મુશ્કેલ છે. આહાહા...!

‘હે મહાજનો!’ આહાહા...! ‘તમે નિજ આત્માને પરમ વીતરાગ સુખની...’ એકલું નહિ. પરમ વીતરાગ સુખ. આહા...! પર્યાયમાં, હોં! ‘પરમ વીતરાગ સુખની દેનારી...’ કોણ? ‘એવી તે યોગભક્તિ...’ સ્વરૂપમાં જોડાણ. આહાહા...! આનંદના નાથમાં જોડાણ કરવું એનું નામ ભક્તિ. આહાહા...! એવી ભક્તિ કરો કે જેથી પરમાનંદની ધારા વહે અને પર્યાયમાં પરમાનંદનું પૂર વહે. આહાહા...! છે ને? ‘એવી તે યોગભક્તિ કરો.’ હવે એ ગાથાના શ્લોકો કહેશે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)